

Z AKTUÁLNÍ JUDIKATURY

Mgr. Michal Vrajík,
samostatný advokát

SOUBĚH FUNKCÍ

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. března 2020, sp. zn. 27 Cdo 4482/2018
(dostupný na www.nsoud.cz)

Dovolateli však **nelze přisvědčit v názoru, že činnosti, jež měl (údajně na základě pracovní smlouvy) vykonávat, nespádají do působnosti představenstva** (a tudíž mohl být na jejich výkon zaměstnán). Představenstvo družstva řídí činnost družstva a rozhoduje o všech záležitostech družstva, které nejsou zákonem nebo stanovami vyhrazeny jinému orgánu (§ 243 odst. 1 obch. zák. – předpis byl zrušen 31. prosince 2013, dnes vyplývá z § 706 zákona o obchodních korporacích – pozn. aut.). Jak Nejvyšší soud vysvětlil již v předchozím kasačním rozhodnutí v projednávané věci, činnosti, jež měl dovolatel vykonávat na základě pracovní smlouvy, úzce souvisí s řídicí činností představenstva a jsou její součástí. *Dovolateli lze sice přisvědčit, že skutečnost, že je schopen psát na počítači, nebrání tomu, aby „měl sekretářku“, a že není povinen zajišťovat veškeré administrativní činnosti sám jakožto člen představenstva. Nicméně nelze přehlížet, že administrativní úkony související s řídicí činností představenstva lze jen velmi obtížně oddělovat od vlastní řídicí činnosti.* Představenstvo může (s péčí řádného hospodáře) administrativní úkony zajistit např. prostřednictvím zaměstnanců, nicméně *nepřichází v úvahu, aby na tyto činnosti „najalo samo sebe“* (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006).

Výjimku by mohla představovat správa počítačové sítě, pokud by šlo o činnosti vyžadující odborné znalosti a dovednosti. Stejně jako může být například jednatel společnosti s ručením omezeným, jejímž předmětem podnikání je provoz řeznictví, zaměstnán v této společnosti jako řezník (neboť jde o odbornou činnost, vyžadující specifické znalosti a dovednosti a nesouvisející s náplní funkce jednatele), **může být člen statutárního orgánu družstva zaměstnán na pozici „správce počítačové sítě“, bude-li jako druh práce sjednána činnost vyžadující odborné znalosti a dovednosti z oblasti informačních technologií.**

Nicméně v projednávané věci nebylo zjištěno, že by dovolatel byl zaměstnán na druh práce „správce počítačové sítě“ (ostatně v pracovní smlouvě ani ve vnitřních předpisech nebylo nijak specifikováno, jaké činnosti měl dovolatel podle pracovní smlouvy vykonávat), a – jak zdůraznil Nejvyšší soud již v předchozím rozhodnutí – ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů ani z obsahu spisu se nepodává, že by dovolatel tuto činnost skutečně vykonával.

Komentář

Komentovaný rozsudek představuje další přírůstek k judikatuře k tzv. souběhům funkcí, tedy situacím, kdy jedna a tatáž osoba vykonává funkci člena statutárního orgánu obchodní korporace a souběžně má s touto korporací uzavřenou pracovní smlouvu s takovým druhem práce, který v sobě zahrnuje obchodní vedení korporace.

Úvodem lze připomenout, že takové nastavení právní úprava i v současnosti vylučuje, resp. že pracovní smlouva se v daném případě dá vyložit pouze jako smlouva o výkonu funkce řídící se v přípustném rozsahu ustanoveními zákoníku práce. Judikatura nicméně nevylučovala a nevylučuje, aby osoba, která je členem statutárního orgánu obchodní korporace, byla v této korporaci zaměstnána v pracovním poměru, pokud sjednaný druh práce nezahrnuje obchodní vedení korporace.

V komentovaném rozsudku pak Nejvyšší soud poskytl náhled na to, jaké činnosti tedy může osoba na pozici člena statutárního orgánu vykonávat souběžně v pracovním poměru. Z definice obchodního vedení vyplývá, že nemůže jít o manažerské či řídící činnosti, neboť ty jsou právě součástí obchodního vedení korporace. Rovněž nemůže jít o čistě administrativní činnosti, neboť ty jsou s řídícími činnostmi pojmově spojeny a nelze je od řídících činností dostatečně oddělit.

Naopak ale osoba, která je členem statutárního orgánu, může být v korporaci zaměstnána v pracovněprávním vztahu, u něž druh práce vyžaduje odborné znalosti či dovednosti. Jako příklady Nejvyšší soud uvádí druh práce řezník v korporaci zabývající se řeznictvím. V tomto a v podobných případech lze tedy navázat pracovněprávní vztah i s osobou, která je členem statutárního orgánu korporace.

Názory Nejvyššího soudu v dané věci autor považuje jednoznačně za správné a navazující na již ustálenou judikaturu. Problematické jsou z tohoto pohledu spíše jiné judikáty senátu č. 21 Nejvyššího soudu, který opakovaně judikuje, že pracovní smlouvu v takovém případě nesmí za korporaci podepsat člen statutárního orgánu, který je současně zaměstnancem. U korporací, které mají jednočlenný statutární orgán (např. společnost s ručením omezeným s jedním jednatelem), tyto výklady fakticky uzavření pracovní smlouvy vylučují.

Pro takto omezující výklady přitom není důvod a současný právní řád pro ně ani neposkytuje oporu (nadto jsou v rozporu též s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu). Sřet zájmů mezi členem statutárního orgánu a „jeho“ obchodní korporací totiž přesvědčivě a komplexně řeší § 54 a násl. zákona o obchodních korporacích. V žádném případě tedy právní předpisy nevylučují, aby pracovní smlouvu za korporaci podepsala tatáž osoba, která stojí na druhé smluvní straně jako zaměstnanec. Je pouze nutno o uzavření takové smlouvy informovat příslušný orgán korporace s tím, že tento orgán může uzavření smlouvy zakázat. Nezbyvá tedy než doufat, že v tomto směru dojde ke změně judikatury.

PODPIS VÝPOVĚDI NEOPRÁVNĚNOU OSOBOU

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2020, sp. zn. 21 Cdo 2886/2019
(dostupný na www.nsoud.cz)

S účinností ode dne 1. ledna 2014 soukromé právo opustilo rozlišování mezi přímým jednáním právnické osoby (členy statutárního orgánu) a jejím zastoupením; členové statutárního orgánu právnické osoby jsou nadále považováni za její zástupce (srov. výslovné znění § 164 odst. 1 o. z.). Jsou-li statutární orgány právnické osoby považovány za její zástupce, je třeba na ně – v rozsahu, v němž zvláštní úprava orgánů právnických osob neurčuje (jakožto *lex specialis*) odlišně – aplikovat všeobecná ustanovení upravující zastoupení (tj. ustanovení Dílu 1 Hlavy III Části první o. z.). **Jakkoliv je vztah mezi statutárním orgánem a právnickou osobou, o jejíž orgán jde, vztahem smluvním (vzniká na základě souhlasného projevu vůle právnické osoby a statutára), rozsah**

zástupčího oprávnění je primárně upraven zákonem a v jeho mezích zakladatelským právním jednáním (srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016, uveřejněného pod číslem 10/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní). Člena statutárního orgánu (statutární orgán sám) nelze považovat za zmocněnce právnické osoby (jednatel na základě plné moci), ale ani za typického zákonného zástupce, či dokonce opatrovníka právnické osoby. **S ohledem na specifika postavení člena statutárního orgánu dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nejde ani o zástupce smluvního, ani o zástupce zákonného. Zastoupení členem statutárního orgánu je zastoupením svého druhu (*sui generis*), na něž nedopadá ani úprava smluvního zastoupení (§ 441 až § 456 o. z.), ani úprava zastoupení zákonného (§ 457 až § 488 o. z.).** Překročil-li člen statutárního orgánu právnické osoby (sám statutární orgán) zástupčí oprávnění, anebo zastoupil-li právnickou osobu, ačkoliv k tomu není podle zakladatelského právního jednání oprávněn, může právnická osoba takové jednání dodatečně schválit. **Jelikož člen statutárního orgánu není smluvním zástupcem, budou se pravidla pro dodatečné schválení řídit § 440 o. z.** – srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017, uveřejněný pod číslem 37/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

...

Jak vyplývá z § 440 o. z., **k dodatečnému schválení by mělo dojít bez zbytečného odkladu poté, kdy se o jednání, jakož i o tom, že je za ni učinil neoprávněný zástupce, právnická osoba dozví. Projevit vůli být vázán jednáním učiněným neoprávněným zástupcem může za právnickou osobu zásadně každý, kdo by byl oprávněn tuto právnickou osobu zastoupit při dotčeném (schvalovaném) právním jednání.** Schválí-li právnická osoba dodatečně právní jednání, které za ni učinil neoprávněný zástupce, je tímto právním jednáním vázána od počátku (*ex tunc*).

Komentář

Komentovaný rozsudek byl vydán za velmi zajímavého skutkového stavu. Zaměstnanec – učitel byl v roce 2015 propuštěn pro nadbytečnost a soudil se o určení neplatnosti výpovědi. Zdánlivě tak mělo jít o běžný spor o výpověď z organizačních důvodů. Výpověď byla podepsána ředitelem školy. Soudy si nicméně povšimly toho, že ředitel školy byl do funkce jmenován před 1. lednem 2012 a funkci v této době vykonával více než 6 let. Podle přechodných ustanovení novely školského zákona tak došlo ke dni 31. července 2012 k zákonnému zániku funkce ředitele. To však škola nijak nereflektovala a ředitel ve funkci vystupoval dále. Podle zákona a podle závěrů soudů ale v roce 2012 jeho funkce ze zákona zanikla, a proto v roce 2015 nebyl oprávněn podepsat výpověď z pracovního poměru. Odvolací soud proto rozhodl tak, že žalobu na určení neplatnosti výpovědi zamítl s tím, že výpověď není neplatná, nýbrž nicotná (zdánlivá), protože na ní chybí podpis osoby oprávněné jednat za zaměstnavatele.

S tímto posouzením se Nejvyšší soud neztotožnil a uvedl, že je potřeba rozlišovat případy, kdy výpověď vůbec vlastnoruční podpis jednatelovy osoby neobsahuje (pak je výpověď nicotná pro absenci písemné formy), od případů, kdy výpověď podepsána je, avšak neoprávněnou osobou. V dané věci se přitom jednalo o tento druhý případ.

Nejvyšší soud při posuzování v prvé řadě odkázal na dosavadní závěry jiných senátů Nejvyššího soudu, které již při svém rozhodování dovodily, že člen statutárního orgánu není ani zákonným, ani smluvním zástupcem právnické osoby, ale že jde o zástupce „svého druhu“. Proto Nejvyšší soud aplikoval pravidla obsažená v § 440 občanského zákoníku. Podle těchto pravidel přitom platí, že pokud za jiného jedná osoba, která k tomu není oprávněna, tak takové jednání zastoupenou osobu zavazuje, pokud je schválí bez zbytečného odkladu poté, kdy se o jednání i o tom, že za ni jednala neoprávněná osoba, dozví.

Jinými slovy, jestliže výpověď z pracovního poměru podepíše za zaměstnavatele osoba, která k tomu není oprávněna, nečiní to výpověď nicotnou. Jakmile se zaměstnavatel o takové výpovědi a o tom, že ji podepsala neoprávněná osoba, dozví, může se bezodkladně rozhodnout, že výpověď schvaluje. Pak je výpověď z hlediska formálních náležitostí úplná a to, zda je platná, či nikoliv, se bude posuzovat zejména ve vztahu k tomu, zda byl v dané věci naplněn použitý výpovědní důvod. S názorem Nejvyššího soudu v této věci autor plně souhlasí.

Pokud zaměstnavatel výpověď neschválí, bude se postupovat podle § 440 odst. 2 občanského zákoníku. Výpověď tak bude neplatná, protože ji za zaměstnavatele nepodepsala oprávněná osoba, s tím, že ten, kdo výpověď za zaměstnavatele podepsal, bude povinen nahradit škodu tím zaměstnanci způsobenou.